

YTTRANDE

Dnr: KS 2018-0693

Socialdepartementet

Yttrande över departementspromemorian Ändring av det kön som framgår av folkbokföringen Ds 2018:17(S2018/0306/FS)

Svenska kyrkan har tagit del av departementspromemorian *Ändring av det kön som framgår av folkbokföringen* (Ds 2018:17), och vill framföra följande synpunkter på förslaget. Svenska kyrkan har granskat förslaget utifrån teologiska och etiska perspektiv: vår grundläggande människosyn, ett barnrättsperspektiv, rätten till ett liv i värdighet samt Sveriges internationella åtaganden att respektera och garantera mänskliga friheter och rättigheter.

Promemorians förslag innebär att de administrativa åtgärderna i folkbokföringen och de medicinska delarna av processen att ändra en persons könstillhörighet ska separeras från varandra. Stor hänsyn ska tas till den enskildes rätt till självbestämmande och processen att få det kön som framgår av folkbokföringen ändrat ska vara snabb och enkel. Nytt är att även personer mellan 12 och 18 år ska kunna ändra könstillhörighet i folkbokföringen utifrån upplevelsen av att könsidentiteten inte stämmer med folkbokföringen.

Svenska kyrkans yttrande

Svenska kyrkan bejakar promemorians förslag att separera de administrativa åtgärderna i folkbokföringen från de medicinska delarna av processen att ändra en persons könstillhörighet. Förslagen medför inte, såvitt nu kan bedömas, negativa konsekvenser för våra administrativa system och register, Svenska kyrkan vill dock framhålla vikten av att ett kvalificerat samtalsstöd erbjuds alla som så önskar av respekt för digniteten och betydelsen av ett sådant beslut.

Bedömning

Svenska kyrkan gör sin bedömning i enlighet med vad vi framfört i vårt svar på *Transpersoner i Sverige* (SOU 2017:92, Ku 2017/02516/DISK). Vi vill understryka att transpersoners mänskliga rättigheter ska respekteras fullt ut och att de har rätt att leva självständiga liv i enlighet med sin könsidentitet. Det är viktigt att barns och ungas situation särskilt uppmärksammas och att unga transpersoner ges reella förutsättningar att fatta informerade beslut om framtida reproduktion och sin egen framtid. Ur teologisk synpunkt är det viktigt att nya ordningar kan träda i kraft i takt med att samhället förändras och nya typer av mänskliga behov aktualiseras.

Svenska kyrkan bejakar att processen att få det kön ändrat som framgår av folkbokföringen förenklas och inte längre förutsätter medicinsk diagnos eller utredning. Samtidigt ökar då behovet av att skapa former som innebär trygghet för individen och skapar reella förutsättningar att fatta informerade beslut om sin egen framtid. Förslaget att i samband med den första ansökan informera om att förnyade ansökningar kommer att medföra en prövning av könsidentiteten är inte, enligt vår bedömning, en tillräcklig förutsättning för att individen ska få en god grund för sitt beslut. Frågan om ändrad könstillhörighet är av sådan art att bearbetningen av den också bör innefatta en möjlighet för alla till en samtalskontakt med någon som inte bara har den administrativa kunskapen, utan också kan ge möjlighet att ge ord åt känslor och få möjlighet att ställa relevanta frågor. Att respektera individens rätt till självbestämmande är inte detsamma som att ställa hen ensam i beslutsprocessen. Varje person kan behöva stöd i att ta sitt ansvar med tanke på konsekvenserna både för individen själv och för individens relationer.

En förenklad process för att ändra könstillhörighet i folkbokföringen kan i vissa fall försvåra för personer som söker klarhet om sin könsidentitet och leda till förhastade beslut. Snäva könsstereotyper kan innebära att upplevelsen av att inte kunna identifiera sig med det kön som framgår av folkbokföringen förstärks. I samtal kan sådana frågor bearbetas och leda fram till individens välgrundade beslut. Därför bör den som ansöker om eller överväger ändrad könsidentitet erbjudas samtalsstöd.

I vårt svar på *Transpersoner i Sverige* pekade vi på att vi hanterar stora system och register. Förslagen i denna promemoria medför inte, såvitt nu kan bedömas, negativa konsekvenser för våra administrativa system och register. Vi noterade då att den utredningen föreslår att frågan om ett tredje juridiskt kön och införande av könsneutrala personnummer ska utredas vidare. Svenska kyrkan bör bidra aktivt till en sådan eventuell utredning eftersom den djupare teologiska och etiska analysen har betydelse i en vidare samhällskontext.

Svenska kyrkan och hbtq-frågor

Kyrkor och samfund är en del av civilsamhället och trosutövning kan utgöra en viktig del i många människors liv och fritid. Även trossamfunden har ett ansvar för att främja inkludering och delaktighet av transpersoner i sin verksamhet och i samhället. Svenska kyrkan arbetar sedan lång tid aktivt med hbtq-frågor på olika sätt. På initiativ av kyrkomötet 2013 har en processmodell för församlingar arbetats fram som leder fram till märkningen *Regnbågsnyckeln*.¹ Denna erbjuds alla församlingar från och med 2018.

I teologiska sammanhang framhävs ofta att det är grundläggande att Gud skapat människan som man och kvinna. I samband med kyrkomötets beslut om äktenskap för homosexuella år 2009 framhöll Svenska kyrkans Läronämnd, det organ som teologiskt granskar kyrkomötets förslag till beslut, att den skapelseförankrade synen på vad det innebär att vara kvinna och man behöver belysas och nyanseras.

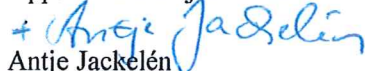
Vi skapas inte bara som män och kvinnor, utan även med olika egenskaper och drivkrafter. Vi relaterar inte till varandra endast som "hand och handske" eller som föreningar av motsatser som stark och svag eller aktiv och passiv. Den mänskliga och kyrkliga gemenskapen är som kroppsdelar som tack vare sin olikhet bildar en helhet. Individuella olikheter är större än olikheter mellan kvinnor och män som grupper.

¹ <https://www.svenskakyrkan.se/hbtq>

Det är angeläget att utifrån en luthersk och skapelseorienterad etik göra rättvisa åt den mångfald som finns i skapelsen. Detta innebär att skapelsesteologin bör ge utrymme för dynamik och förändring och därför inte bör tolkas så, att tillvaron förutsätts vara statisk och oföränderlig. Nya ordningar kan träda i kraft i takt med att samhället förändras och nya typer av mänskliga behov aktualiseras. Detta ligger i linje med hur Martin Luther satte medmänniskans behov i centrum för etiken. Könsidentiteten som kvinna eller man har inte en entydig innebörd. Föreställningar om naturgivna eller gudomligt påbjudna specifika kvinnliga och manliga egenskaper behöver problematiseras, liksom olika normer knutna till essentiellt förstådda könsidentiteter.

Ur Svenska kyrkans synvinkel är det därför viktigt att dessa frågor fortsatt bearbetas.

Uppsala den 19 juni 2018

+
Antje Jackelén
Ärkebiskop, ordförande

Cristina Grenholm
Kyrkosekreterare